

MAAIVELD

Zoektocht naar laatste stenen leeuwen

Op de spoorviaducten van het Amsterdams Centraal Station stonden ooit 22 zandstenen leeuwen. Het genootschap Leeuwen van het Centraal Station vraagt zich al jaren af waar ze gebleven zijn. Nog zes leeuwen zijn zoek, vertelt genootschapslid Henk Dijkman.

Hoe lang zijn die leeuwen al weg? “De leeuwen van het viaduct bij de westelijke toegang van het station zijn al sinds het begin van de twintigste eeuw verdwenen, toen het viaduct werd verplaatst vanwege verzakkingen.”

Lijken ze allemaal op elkaar? “De meeste zijn in 1875, toen het stationsgebouw nog gebouwd moest worden, gemaakt. Een zestal kleinere leeuwen waren een paar jaar eerder gemaakt. Het zijn allemaal zittende leeuwen, die een wapenschild vasthouden.”

Dus jullie speuren altijd naar leeuwen? “Ja. Als je erop let, zie je hoeveel stenen leeuwen er eigenlijk gemaakt zijn. En wij zoeken altijd naar een leeuw, in binnen- en buitenland.”

Het lijkt wel een jongensboek. “Hahaha, ja. We hebben de grote allemaal, op één na, teruggevonden. Van de kleinere leeuwen slechts één.”

Waar? “Overal in Nederland. Ze zijn destijds verkocht en soms overgenomen door een andere gemeente die het wapen van Amsterdam hebben vervangen door een eigen wapen.”

Hoe komen ze daar? “We weten van twee leeuwen dat ze door de sloopbedrijven destijds zijn gekocht en op het eigen terrein neergezet. Daar staan ze nog steeds.”

Komen er veel reacties? “Op onze website staan tientallen leeuwen die getipt zijn, maar uiteindelijk toch niet de CS-leeuwen bleken te zijn. Valse leeuwen, noemen we die.”

Kunnen Cobouw-lezers helpen? “Ja, want die komen nog eens ergens. We verwachten dat de laatste leeuwen ergens in een tuin staan, bijvoorbeeld bij een villa.”

Michiel Maas

www.leeuwens.nl

Overheden kunnen toch investeren

Wijzigingen in Wet Hof geven ruimte

Ferry Heijbrock

Den Haag - De lagere overheden houden voldoende investeringsruimte. Die verzekering gaf minister Dijsselbloem in het debat over de Wet houdbare overheidsfinanciën (Hof).

“De ramingen van het Centraal Planbureau bieden geen enkele aanleiding om te denken dat de nu afgesproken tekortnorm gaat knellen. Het kabinet is er dus van overtuigd dat de investeringsruimte niet wordt beperkt door de afspraken in het financieel akkoord over de wet Hof”, aldus Dijsselbloem (financiën). Hij reageerde hiermee op kritieken uit de Tweede Kamer en vanuit provincies en waterschappen. Die vreezen juist wel een rem op de investeringen omdat zij een tekort van maximaal 0,5 procent mogen hebben. Dat percentage gaat nog verder omhoog. De minister hield het er op dat nog gerekend wordt met het wetsontwerp voordat er een aantal wijzigingen zijn aangebracht. Zo is de micro-norm die per provincie, gemeente en waterschap zou gaan gelden, vervangen door een macronorm. Dat betekent dat een aantal lagere overheden

kunnen blijven investeren waarbij andere moeten zorgen voor een lager tekort. Daarnaast wordt rekening gehouden met de schuldpositie, de investeringsopgave en de aanwezige vermogens bij de vaststelling van de zogenoemde gelijkwaardige inspanning. Die is van belang voor de verdeling van de gelden uit Provincie- en Gemeentefondsen.

Verslechtering

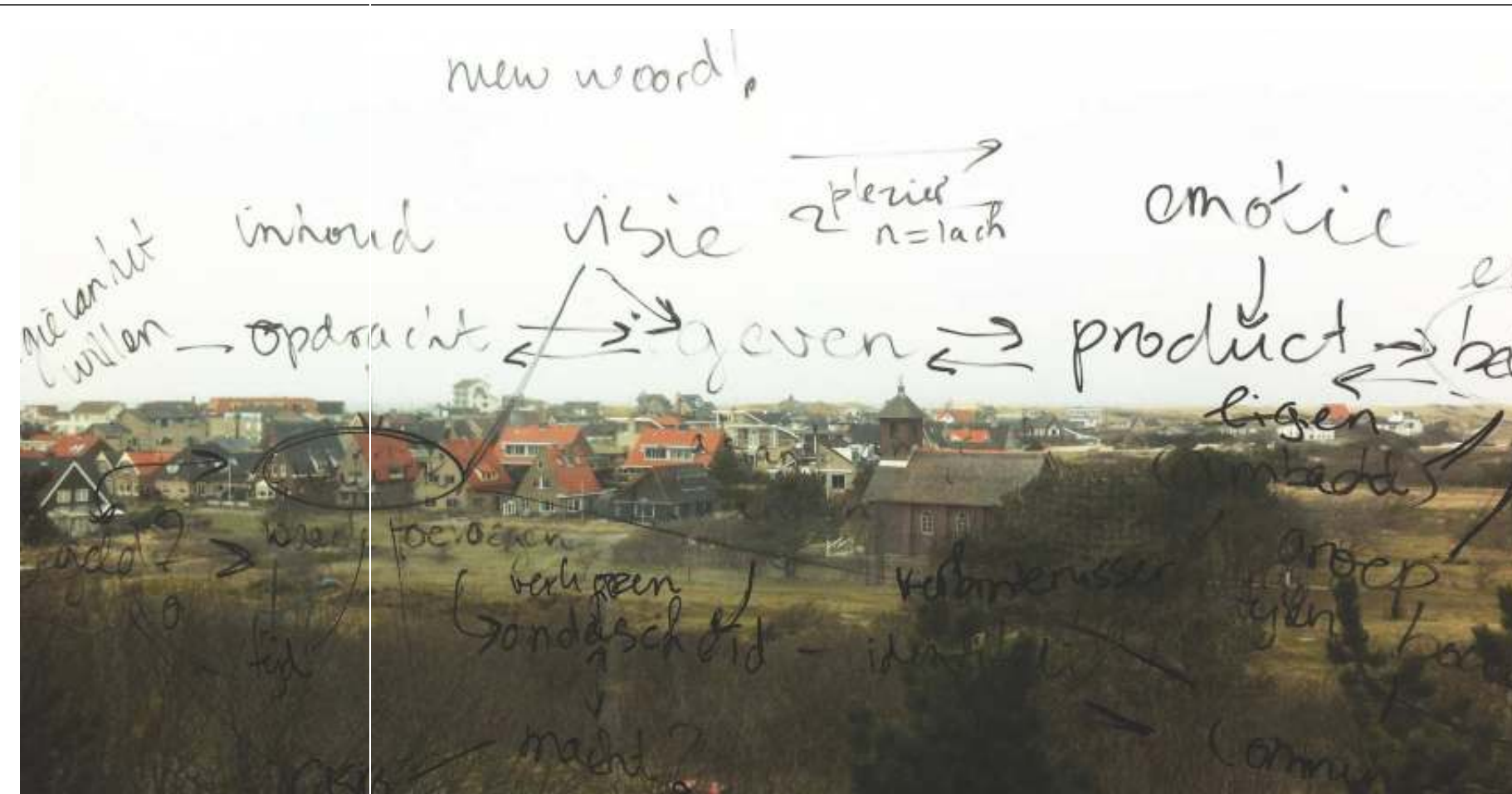
Dijsselbloem wees er verder op dat de verslechtering in het tekort van de decentrale overheden in de afgelopen jaren niet het gevolg van investeringen is geweest. “De verslechtering is vooral waarneembaar bij gemeenten en is conjunctureel van aard. Historisch gezien blijkt dat gemeenten doorgaans binnen de afgesproken tekortruimte blijven”, aldus de bewindsman. De provincies zijn er zelfs in geslaagd om te investeren en een overschot te behouden. De waterschappen schommelen al jaren rond de tekortnorm en zijn er de afgelopen drie jaar binnen gebleven. De bewindsman vindt dan ook dat de Wet Hof goed is om de overheidsfinanciën in toom te houden zonder investeringen te remmen.

Flexibele arbeid, maar absoluut geen uitbuiting

Van een onzer verslaggevers

Den Haag - Een flexibeler arbeidsmarkt is goed, maar schijnconstructies en uitbuiting worden bestreden. Dat zei minister Lodewijk Asscher (sociale zaken) tijdens het debat in de Tweede Kamer over het sociaal akkoord.

Volgens de minister is een flexibeler arbeidsmarkt essentieel om juist jongeren aan een baan te helpen. Een simpelere en goedkopere ontslagmogelijkheid zal volgens hem werkgevers er sneller toe overhalen om jongeren aan te nemen. Anders proberen de werkgevers hun vacatures tijdelijk te vullen met nulurencontracten of uitzendkrachten. Dat vindt hij geen goede zaak. Sterker nog, tegenover de flexibeler arbeidsmarkt staat wel bestrijding van uitwassen zoals schijnconstructies rond zzp'ers en sociale dumping van met name buitenlandse arbeidskrachten. De bewindsman heeft daar al maatregelen tegen genomen en scherpt ook de controle daarop aan. Zijn collega van Economische Zaken Henk Kamp kreeg het nog even aan de stok met CDA-fractievoorzitter Van Haersma Buma over wederom een bezuiniging van nu 250 miljoen op infrastructuur. Dat wordt gebruikt om een lastenverlichting van 250 miljoen mee te bekostigen. Volgens Kamp is het een verkeerd beeld dat er bezuinigd wordt op infra-investeringen. Het kabinet besefte volgens hem heel goed de noodzaak van investeringen in infrastructuur om economische groei te genereren en te accommoderen. Hij wees er daarbij op dat er heel veel geïnvesteerd wordt in alle vormen van infrastructuur, wegen, spoor en energie. Ondanks dat er geld afgaat, wordt er elk jaar meer geïnvesteerd, zei hij.

Donderdag 18 april 2013
Cobouw 72Donderdag 18 april 2013
Cobouw 72

Raam van een villa in Bergen met aantekeningen van deelnemers aan de kookpot-sessie.

REPORTAGE

Creatiever door een tegendraads geluid in Bergen

De bouwsector loopt niet als een zonnetje en opdrachtgevers kunnen flink wat inspiratie gebruiken. Zet een aantal inspirators van binnen en buiten de bouw bij elkaar en dwing ze tot innovatieve oplossingen te komen. Verslag van een kookpotsessie.

Ingrid Koenen

Bergen aan Zee - “Cocreatie werkt, ook in de bouw. Wat dit echt oplevert, is een nieuwe manier van denken die moet worden omgezet in ander gedrag”, is de conclusie van procesbegeleider Maurice van Rooijen. Het fenomeen is overgewaaid uit de creatieve industrie en heeft nu voor het eerst zijn meerwaarde bewezen voor opdrachtgevers in de bouw door buiten bestaande kaders te denken. Het eindresultaat: extra passie voor het vak, meer vertrouwen, samen-werken als nieuw werkwoord en opdrachten gééft je. Op verzoek van het ‘gevestigde’ Opdrachtgeversforum is gekeken naar nieuwe richtingen, mogelijkheden en oplossingen. Wars van rangen, standen, sexe, achtergronden en generaties – onderverdeeld in X, pragmatisch en babyboom – moest het creatieve

proces zijn vrije loop krijgen. Kopstukken als Jan Hendrik Dronkers (Rijkswaterstaat), Patrick Buck (ProRail) en Alex Vermeulen (Rijksgebouwendienst) zaten aan tafel met architecten, een reclamestrateg, marketeer, sociaal geograaf, loopbaandeskundige en andere creatievelingen. Doel was een tegendraads geluid te forceren en samen tot nieuwe creaties te komen. Eén dag zijn de dagelijkse besommeringen van vechtkontracten, boze bestuurders en meerwerk vergeten. Aanstaande woensdag komt het forum weer bij elkaar en worden spijkers met koppen geslagen over een aantal concrete actiepunten: Dronkers zint op het aanbesteden van een project zonder contract: “Niet helemaal zonder regels, maar zonder al die juridische ballast en

voorschriften om een keer echt samen tot een goede oplossing te komen.” Hij besefte ook wel dat dromen over een ideale bouwwereld niet zomaar werkt in de praktijk, maar wil wel meer doen in plaats van oeverloos praten. “Voor je het weet ben je een gewijzer, die zelf geen stap verder komt en alleen nog de weg wijst.” Alex Vermeulen voelt zich gesterkt in de gedachte dat de Rijksgebouwendienst veel vaker dbfmo-projecten moet aanbesteden zoals het Defensiemuseum Soesterberg: “Zoiets hadden we als opdrachtgever zelf nooit verzonnen en werkt alleen door alle disciplines – vooral ook buiten de bouw – aan elkaar te koppelen.” Een cocreatiesessie gaat er per definitie van uit dat managers niet degenen zijn met de meest briljante

ideeën. Er zijn ook regels om het creatieve proces verder te brengen: wilde plannen zijn welkom, slechte ideeën bestaan niet en afkraken is uit den boze. Ideeën delen en samen verder uitbouwen van een eerder

variant krijgt. “Kies verschillende wegen naar het eindpunt en deel je ervaringen onder het genot van een glas champagne. En pas dan de goede manieren weer zelf toe in je eigen praktijk.” Opdrachtgevers krijgen niet vaak weerwoord. Partijen met een afhankelelijkheidspositie – zoals marktpartijen – durven frustraties zelden te uiten uit angst de relatie te beschadigen. Nog moeilijker is het vanuit een bestaande situatie hele nieuwe concepten te bedenken en juist dat was de bedoeling van de kookpotsessie. Vooraf was alleen het thema ‘opdrachtgeven’ duidelijk. De twintig deelnemers werden overigens wel in een heel luxe kookpot gestopt: de mooie houten betonvilla van architecten Jetty en Maarten Min in de duinen van Bergen aan Zee. Jetty trad tijdens de bouw ruim drie jaar geleden zelf op als hoofdaannemer voor het zelfbedachte huis. De factor tijd was tijdens het bouwproces even uitgeschakeld om te voorkomen dat de verschillende disciplines elkaars werk zouden verstoren: “Aannemers handelen vooral in het werk van anderen en zijn zelf hun vakmanschap voor een deel verloren.”

“Aanbesteden zonder al die juridische ballast en voorschriften

geopperde gedachte wordt gestimuleerd. Architect Margreet van de Vlies heeft geprobeerd de knuppel in het hoenderhok te gooien door kleuren, rolpatronen en ontwerp ter discussie te stellen. “Het onderwerp aanbesteden krijgt snel een zware lading en krijgt wat lucht door ruimte te geven aan heel ander geluid. Geluid dat normaal nooit wordt gehoord, laat staan doordringt.” Katja Oostendorp, werkzaam bij de gemeente Rotterdam, was vooral geïnspireerd door de fictieve routes naar Monte Carlo, die ook een concrete Nederlandse

Voorwaarden voor cocreatie

- goede communicatievaardigheden
- interactie (feedback) en constructieve samenwerking
- inspiratie en aanmoediging van de betrokkenen
- flexibiliteit en openheid
- identificatie en selectie van betrokkenen bij cocreatie
- goed projectmanagement
- goed management van verwachtingen aangaande doel en proces,
- continuïteit

Verbijstering over nieuwe inkoopvoorwaarden opdrachgevers

Thomas van Belzen

Den Haag - Architecten, ingenieurs en constructeurs reageren verbijsterd op de nieuwe inkoopvoorwaarden van corporaties en ontwikkelaars.

“Dit is een *einzelgang* van Aedes en de Neprom. Oude politiek”, reageert Fred Schoorl, directeur van de Bond van Nederlandse Architecten (BNA). Schoorl voert het woord mede namens NLingenieurs. Hij spreekt van een eenzijdig verhaal en is er niet blij mee. “Er moeten betere afspraken komen, maar ze lopen te hard door naar de oplossing.” De architectenhoeder vindt het onverstandig dat corporaties en ont-

wikkelaars zelf het wiel uitvinden. “Zo blijven we heen en weer schuiven met papier. We en slaan elkaar al om de oren met regelingen en afwijkingen daarop. Voor de bouw en consument is dat niet goed. Achter de schermen werken we bovendien aan paritaire voorwaarden.” Het ‘Model Basisopdracht Adviseurs’ is de tegenhanger van De Nieuwe Regeling (DNR), een fabricaat van NLingenieurs en de BNA. De twee modellen verschillen van elkaar op 52 punten. (zie kader) Johan Galjaard, voorzitter van VN-Constructeurs ziet het nut niet in van nieuwe voorwaarden. “DNR is in 2011 al aanzienlijk verruimd als het

gaat over het verdelen van risico’s.” Jur Deckerservaart dat anders. Hij schreef namens Aedes mee aan het modelcontract. “Ook met de aangepaste DNR is de verhouding scheef. Uit onderzoek blijkt dat 30 procent

van de bouwfouten in de ontwerpfase wordt gemaakt. Zelden stelt de Raad van Arbitrage de architect of de constructeur aansprakelijk. Bouwadviseurs zijn vaak onderverskerd. Bouwbedrijven en opdrachtgevers

draaien daardoor op voor hoge constructieschades. Dat is ons een doorn in het oog. We trekken niemand het vel over de oren. Iedereen kan zich aansprakelijk verzekeren.” Jan Fokkema, directeur van de Neprom, vult aan dat de DNR vooral bij grote bouwprojecten tekortschiet als het gaat om verzekeraarbaarheid, aansprakelijkheid en auteursrecht. “In de praktijk stellen wij al aanvullende eisen. Dit moet je zien als een codeficatie daarvan.” De kritiek van Schoorl noemt hij een dooddoener. “We praten al zeven jaar met de BNA en NLingenieurs over betere afspraken. Dat heeft tot te weinig geleid.”

Afwijkingen regels

De Model basisopdracht adviseurs van Aedes en Neprom wijkt op 52 punten af van De Nieuwe Regeling van ingenieurs en architecten. Hieronder een paar voorbeelden:

- Overschrijdingen honorarium bouwadviseur worden niet uitbetaald
- Alleen rechter kan aanpassen opdracht eisen bij onvoorziene omstandigheden
- Bouwadviseur coördineert werkzaamheden van bijvoorbeeld constructeur
- Adviseur tot 10,5 jaar na oplevering aansprakelijk voor ernstige gebreken
- Opdrachtgever ook zonder toestemming ontwerper bouwwerk aanpassen

Koper bepaalt bouw bij lifetime wonen

Nederweert - De Limburgse gedeputeerde Noël Lebens heeft de eerste steen gelegd voor de bouw van vier zogenoemde lifetime woningen. Bouwbedrijf Meulen uit Weert bouwt ‘meegroeiwoningen’ voor starters tot en met senioren. Het project biedt ruimte om individuele woonwensen te realiseren. Volgens projectontwikkelaar Gio de Monte van Meulen Projectontwikkeling is lifetime wonen het op maat gesneden woonconcept op vragen uit de markt. De basis van Lifetime wonen zijn kavels van 9,15 bij 23 meter, waarop duurzame woningen worden gebouwd die ten allen tijde, in elke levensfase, uitbreidbaar zijn naar behoefte.

Vlaanderen mag geen Nederlands eisen

Luxemburg - De Vlaamse overheid mag niet de eis stellen dat arbeidscontracten voor buitenlanders in het Nederlands moeten. Dat heeft het Europese Hof van Justitie uitgesproken in een zogenoemde prejudiciële vraag van het Antwerpse arbeidsrecht. In de zaak ging het om een Nederlander die in Antwerpen werkte voor een internationaal bedrijf dat in Singapore geregistreerd staat. Het arbeidscontract was in het Engels. Na zijn ontslag wilde de man een hogere ontslagvergoeding en gooide het erop dat het arbeidscontract niet rechtsgeldig was omdat Vlaanderen eist dat dit in het Nederlands moest. De rechter veegde dat van tafel.

PVV'er leidt enquête woningcorporaties

Den Haag - PVV'er Roland van Vliet is benoemd tot voorzitter van de parlementaire enquêtecommissie Woningcorporaties. PvdA'er Ed Groot is ondervoorzitter. De commissie bestaat verder uit Anne Mulder van de VVD, Farshad Bashir van de SP, CDA'er Peter Oskam en Wassila Hachchi van D66. De commissie onderzoekt de opzet en het functioneren van het stelsel van woningcorporaties. Het onderzoek behelst een periode van circa twintig jaar, met als beginpunt de verdere zelfstandigheid van de woningcorporaties begin jaren '90. Op basis van literatuurstudie, besloten voorgesprekken en openbare verhoren komt de enquêtecommissie naar verwachting in het najaar van 2014 met een slotsom.

ADVERTENTIE

De M&R Houtconstructies
Grou - Wolvege - Valkenswaard
Tel. 0566 - 624001
www.demar.nl

Hijskraan nodig?
Bel:
BKIF
BV KRAANBEDRIJF B K I F
088 - 253 0 253
www.hijskraan.nl